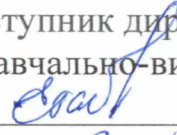

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

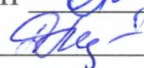
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
 Олена Гавриш
30.08 2024 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Насінництво і селекція

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	208 Агроінженерія
Освітньо-професійна програма	Агроінженерія
Форма навчання	денна
Загальна кількість годин / кредитів ECTS	90 годин/3 кредити
Характеристика навчальної дисципліни	вибіркова
Форма семестрового контролю	залік
Мова викладання	українська
Інформація про викладача, контактна інформація	Домашенко Галина Василівна, викладач II категорії
Розміщення курсу	https://dev1.ocsnau.net/my/courses.php

Силабус розглянуто на засіданні циклової комісії природничо-наукової підготовки
Протокол №1 від 30.08 2024 року

Голова циклової комісії Оксана Лаврусь
Викладач Галина ДОМАШЕНКО

1.МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Насінництво і селекції» є вивчення методів виведення нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур і збереження їх сортової чистоти за швидкого впровадження у виробництво.
Завдання вивчення дисципліни	Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Насінництво і селекції» є засвоєння методів гібридизації, мутагенезу, поліплоїдії, гібридизації соматичних клітин, генної та хромосомної інженерії у виведенні нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур з можливістю вирощування насіння еліти та ведення насінництва польових і овочевих культур.

2.КОМПЕТЕНЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2 Здатність застосовувати отримані знання на практиці.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК1 Володіти базовими знаннями про різноманітність машин, обладнання і устаткування с-г виробництва для підбору та використання їх у виробничих процесах. ФК4 Здатність застосовувати сучасні методи роботи з технічними об'єктами в польових і лабораторних умовах, здатність працювати із сучасним обладнанням, приладами, інструментами та механізмами. ФК7 Володіти базовими знаннями основ загальної, системної і прикладної екології, принципів оптимального природокористування й охорони природи. ФК17 Здатність користуватись нормативною, технологічною, технічною і спеціальною документацією.
Програмні результати навчання:	
Результати навчання	ПРН3 Проєктування технологічних процесів, організації виконання робіт; проєктування механізованих робіт в рослинництві і тваринництві; проєктування робіт в ремонтній майстерні, пункті технічного обслуговування, в гаражі.

3.ПРЕРЕКВІЗИТИ

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами Хімія, Біологія, Екологія, Основи агрономії і тваринництва.

4.ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: Експлуатація машин і обладнання, Виробнича переддипломна практика.

5.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви змістовних модулів, тем	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарсь-	
1	2	3	4	5	6	7
	Модуль 1	32	12	8		12
	Вступ	2	2			
1.	Основи генетики					
1.1.	Цитологічні основи спадковості	4	-			4
1.2.	Молекулярна генетика	2	-			2
1.3.	Комбінаційна мінливість	4	2	2		
1.4.	Мутаційна мінливість	2	2			
2.	Селекція як галузь сільськогосподарського виробництва					
2.1.	Селекція рослин і основні напрямки її розвитку	2	-	—		2
2.2.	Вчення про сорт і вихідний матеріал для селекції. Роль сорту в інтенсифікації землеробства	4	2	—		2
2.3.	Гібридизація в селекції рослин	4	2	2		
2.4.	Використання мутагенезу і поліплоїдії в селекції	2		—		2
2.5.	Використання явищ інцухту та гетерозису в селекції	4	2	2		
	Модуль 2	26	8	4		14
2.6.	Добір у селекції рослин	4	-	2		2
2.7.	Біотехнологічні методи та генна інженерія в селекції рослин	2		—		2
2.8.	Методи оцінювання селекційного матеріалу	4		—		4
2.9.	Технологія селекційного процесу	6	2	2		2
2.10	Державне сортовипробування	2		—		2
3.	Насінництво					
3.1.	Наукові основи насінництва	2		—		2
3.2.	Сортові якості та врожайні властивості насіння	2	2	—		
3.3.	Сортозміна і сортооновлення культур	2	2	—		
3.4.	Вирощування насіння еліти	2	2	—		
	Модуль 3	34	8	10		18
3.5.	Внутрішньогосподарський і державний контроль у насінництві польових культур	8	2	4		2

3.6.	Післязбиральне оброблення та зберігання насіння	4	2	–		2
4.	Інтенсивні технології вирощування насіння основних сільськогосподарських культур					
4.1.	Насінництво зернових злакових, зернобобових культур і кукурудзи	8	2	2		4
4.2.	Насінництво технічних культур і картоплі	6	-	–		6
4.3.	Основи насінництва овочевих і баштанних культур	8	2	4		4
	Всього		48	20		42

6. ТЕМИ ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
1	Тема. ВСТУП Селекція як наука про методи та способи створення нових сортів і гібридів сільськогосподарських рослин. Коротка історія селекції. Засновники сучасної селекції. Перспективи і основні напрямки селекції в Україні. Проблеми селекції. Використання досягнень науки з біотехнології, явищ гетерозису, інбридингу, поліплоїдії, мутагенезу в створенні нових сортів з цінними господарськими і біологічними властивостями.	2
2	Тема. Комбінаційна мінливість Поняття про спадковість і мінливість організмів. Генетика як теоретична основа селекції і насінництва. Засновники генетики. Генетичні методи. Суть гібридологічного аналізу. Основна генетична термінологія і символіка. Закономірності, встановлені Г. Менделем. Хромосомна теорія спадковості Т. Моргана, її основні положення.	2
3	Тема. Мутаційна мінливість Типи мінливості. Поняття про мутаційну мінливість. Мутаційна теорія Гуго де Фріза, її суть. Типи мутацій. Одержання штучних мутацій. Мутагенні фактори. Значення індукованих мутацій.	2
4	Тема. Вчення про сорт і вихідний матеріал для селекції. Роль сорту в інтенсифікації землеробства Поняття про сорт і гетерозисний гібрид. Сорти народної селекції і селекційні сорти. Класифікація сортів за походженням і способом виведення. Вимоги виробництва до сортів.	2

	Створення моделі майбутнього сорту. Поняття про вихідний матеріал. Класифікація вихідного матеріалу. Значення місцевого вихідного матеріалу. Створення популяцій вихідного матеріалу. Інтродукція зразків. Натуралізація і акліматизація вихідного матеріалу.	
5	Тема. Гібридизація в селекції рослин Поняття про гібридизацію. Внутрішньовидова і віддалена гібридизація. Природна (спонтанна) і штучна гібридизація. Методика і техніка схрещування. Способи штучного запилення. Типи схрещувань. Прості схрещування. Ступінчасті схрещування, їх особливості. Насичувальні схрещування та їх ефективність. Віддалена гібридизація, міжвидові та міжродові схрещування, їх завдання. Шляхи подолання несхрещуваності за віддаленої гібридизації. Досягнення і перспективи використання методу віддаленої гібридизації.	2
6	Тема. Використання явищ інцухту та гетерозису в селекції Суть і значення гетерозису. Особливості та переваги гетерозисних гібридів. Типи гетерозисних гібридів кукурудзи. Інцухт та його використання в селекції на гетерозис. Комбінаційна здатність самозапилюючих ліній. Одержання самозапилюючих ліній. Використання цитоплазматичної чоловічої стерильності в одержанні гібридного насіння. Методика виробництва гетерозисного насіння.	2
	Модуль 2	
7	Тема. Технологія селекційного процесу Організація селекційного процесу. Селекційний зразок. Стандарт. Способи розміщення селекційних зразків у повторенні. Вимоги до типовості селекційних дослідів. Точність проведення дослідів. Типи помилок у дослідів. Принцип єдиної відміни у дослідів. Умови розміщення селекційних посівів.	2
8	Тема. Сортові якості та врожайні властивості насіння Сорт і гібрид як основні засоби сільськогосподарського виробництва. Залежність рівня врожайності від якості насіння. Сортові якості насіння. Чистосортність. Причини погіршення сортів у виробництві. Посівні якості насіння. Державні стандарти на насіння. Різноманітність насіння та її значення в насінництві. Формування насіння з позитивними модифікаціями. Екологічні основи насінництва.	2
9	Тема. Сортозміна і сортооновлення культур Сортозміна та сортооновлення, їх вплив на врожайність сільськогосподарських культур. Прискорення сортозміни. Коефіцієнт розмноження. Права і обов'язки виробників на-	2

	сіння. Нормативна документація на насіння. Система насінництва в Україні. Система насінництва окремих культур. Вимоги до виробників насіння. Страхові та перехідні фонди насіння. Планування насінництва у господарствах.	
10	Тема. Вирощування насіння еліти Вимоги до якості насіння еліти. Загальні методи одержання елітного насіння. Планування вирощування насіння еліти. Методи вирощування насіння еліти залежно від способу запилення і розмноження. Схема вирощування насіння еліти. Особливості первинного насінництва найпоширеніших сільськогосподарських культур.	2
	Модуль 3	
11	Тема. Внутрішньогосподарський і державний контроль у насінництві польових культур Методи контролю у насінництві. Методика і техніка проведення інспектування насінницьких посівів сільськогосподарських культур. Оформлення результатів інспектування.	
12	Тема. Післязбиральне оброблення та зберігання насіння Технологія післязбирального оброблення насіння сільськогосподарських культур.	2
13	Тема. Насінництво зернових злакових, зернобобових культур і кукурудзи Особливості сівозмін, обробітку ґрунту та удобрення. Підготовка насіння до сівби. Норми висіву і строки сівби. Особливості догляду за насінницькими посівами, збирання і зберігання насіннєвого матеріалу.	2
14	Тема. Основи насінництва овочевих і баштанних культур Система насінництва овочевих і баштанних культур. Особливості сортооновлення. Технологія вирощування насіннєвого матеріалу окремих овочевих і баштанних культур, які вирощують у зоні розташування закладу освіти.	2
	Разом	28

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розв'язування задач з моногібридного і дигібридного схрещування.	2
2	Методика і техніка штучної гібридизації окремих сільськогосподарських культур.	2
3	Методика одержання гетерозисного гібридного насіння кукурудзи на промисловій основі.	2

4	Методика і техніка проведення масового добору в перехреснозапильних культур. Методика і техніка індивідуального добору в самозапильних культур. Методика і техніка клонового добору в селекції картоплі.	2
5	Розрахунок потреби в насінні та площ розсадників у сортівипробуванні. Складання схеми розміщення селекційного матеріалу в розсадниках або сортів під час сортівипробування.	2
6	Екскурсія до спеціалізованого насінницького господарства. Вивчення документації на сортові посіви і насіння.	2
7	Аналіз результатів апробації сільськогосподарських культур та розрахунки сортової чистоти і домішок.	2
8	Складання плану сортозаміни і сортооновлення. Визначення потреби в сортовому насінні та насінницьких площах	2
9-10	Розробка агротехнічної частини технологічних карт вирощування високоякісного насіннєвого і садивного матеріалу.	4
	Разом	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Вид навчальної діяльності	Форма контролю	Кількість годин
1	Тема. Цитологічні основи спадковості Клітина як основний носій спадкової інформації. Особливості будови клітини, функції органів та їх роль у життєдіяльності клітини і передачі спадкової інформації наступним поколінням. Хромосоми, їх видова специфічність. Каріотип. Поділ клітини. Мітоз, мейоз, їх фази. Гаметогенез. Подвійне запліднення.	Робота з літературою. Підготовка до практичної роботи.	Усне опитування.	4
2	Тема. Молекулярна генетика Нуклеїнові кислоти – ДНК і РНК, їх роль у життєдіяльності організмів. Будова нуклеїнових кислот. Біосинтез білка. Генетичний код спадковості. Структура генів. Перспектива використання в селекції молекулярної генетики.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
3	Тема. Селекція рослин і осно-	Робота з літера-	Усне	2

	вні напрямки її розвитку Розвиток і становлення селекції як науки. Історія розвитку селекції в Україні. Економічна ефективність селекції як галузі. Селекційні центри. Основні напрямки розвитку селекції.	турою, конспектування.	опитування. Перевірка конспекту	
4	Тема. Вчення про сорт і вихідний матеріал для селекції. Роль сорту в інтенсифікації землеробства Джерела утворення вихідного матеріалу. Зберігання і використання генофонду рослин вихідного матеріалу. Праці М.І. Вавилова про інтродукцію рослин. Центри походження і формотворення культурних рослин.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
5	Тема. Використання мутагенезу і поліплоїдії в селекції Штучний мутагенез. Мутагенні фактори. Метод обробки насіння радіаційним опромінюванням. Використання мутантів у виробництві. Поліплоїдія, її закономірності. Методи одержання поліплоїдів. Досягнення з експериментальної поліплоїдії.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
6	Тема. Добір у селекції рослин Суть вчення Ч. Дарвіна про добір. Природний і штучний добори. Творча роль добору. Методика масового добору. Методика індивідуального добору. Особливості родинно-групового добору. Метод резервів (половинок). Клоновий добір.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
7	Тема. Біотехнологічні методи та генна інженерія в селекції рослин Біотехнологія. Використання в селекції культури тканин і протопластів. Метод клонального	Робота з літературою. Написати реферат.	Захист реферату	2

	мікророзмноження, його переваги. Соматична гібридизація, її основні напрямки. Метод культури гаплоїдів. Суть генної інженерії. Завдання генної інженерії на сучасному етапі.			
8	Тема. Методи оцінювання селекційного матеріалу Польові та лабораторні методи оцінювання селекційного матеріалу та ознаки, за якими їх проводять. Прямий метод оцінювання, його призначення. Провокаційний метод оцінювання. Оцінювання рослин за тривалістю фаз вегетаційного періоду, продуктивністю, зимостійкістю, посухостійкістю. Оцінювання стійкості рослин до хвороб і шкідників. Оцінювання за якістю продукції та придатності сортів до механізованого вирощування і збирання.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	4
9	Тема. Технологія селекційного процесу Види розсадників та їх призначення. Сортовипробування і сорторайонування, їх завдання. Шляхи прискорення селекційного процесу.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
10	Тема. Державне сортовипробування Організація державного сортовипробування. Види державного сортовипробування, їх завдання. Основні положення методики державного сортовипробування. Документація державного сортовипробування. Порядок занесення нових сортів і гібридів до державного сортовипробування. Реєстр сортів рослин України.	Робота з літературою, конспектування.	Усне опитування. Перевірка конспекту	2
11	Тема. Наукові основи насін-	Робота з літера-	Індивідуальне	2

	ництва Основні завдання галузі насінництва. Етапи розвитку насінництва в Україні. Сучасна система насінництва, її суть. Промислове насінництво в Україні. Науково-виробничі об'єднання з насінництва. Розвиток насінництва за кордоном.	турою, конспектування.	опитування	
12	Внутрішньогосподарський і державний контроль у насінництві польових культур Заходи, які забезпечують сортову чистоту в господарствах. Категорії насіння зернових культур. Насіннєвий контроль. Державні стандарти на насіння.	Робота з літературою, конспектування.	Індивідуальне опитування, перевірка конспекту.	2
13	Тема. Післязбиральне оброблення та зберігання насіння Зберігання насіння.	Робота з літературою, конспектування.	Індивідуальне опитування, перевірка конспекту.	2
14	Тема. Насінництво зернових злакових, зернобобових культур і кукурудзи Насінництво найрозповсюдженіших культур для конкретної зони розташування закладу освіти.	Робота з літературою, конспектування.	Індивідуальне опитування, перевірка конспекту.	4
15	Тема. Насінництво технічних культур і картоплі Насінництво технічних культур, які вирощують у зоні розташування закладу освіти. Насінництво картоплі. Основні сорти картоплі української та зарубіжної селекції, які занесені до Реєстру сортів. Особливості технології вирощування і збирання насіннєвої картоплі.	Робота з літературою. Написати реферат.	Захист реферату	6
16	Тема. Основи насінництва овочевих і баштанних культур Технологія вирощування насіннєвого матеріалу окремих ово-	Робота з літературою, створення мультимедійної презентації.	Індивідуальне опитування	4

	чевих і баштанних культур, які вирощують у зоні розташування закладу освіти.			
--	--	--	--	--

9.ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль проводиться протягом навчального семестру і має на меті оцінити рівень засвоєння матеріалу та активність студентів під час занять. Основні форми:

- Комп'ютерне тестування
Перевірка теоретичних знань за допомогою тестових завдань у цифровому форматі. Тести включають:
 - ✓ Запитання різного рівня складності (від базових до проблемно-аналітичних).
 - ✓ Ліміти часу для відповіді на кожне запитання.
 - ✓ Автоматичне визначення результату.
- Фронтальне опитування
Відбувається під час занять, включає:
 - ✓ Запитання до всіх студентів або вибіркового групи.
 - ✓ Перевірку ключових понять і принципів теми.
- Виконання практичних робіт, які можуть включати:
 - ✓ Практичні розрахунки.
 - ✓ Опис технологічних процесів.

Модульний контроль проводиться після завершення окремого модуля дисципліни та оцінює комплексне засвоєння матеріалу. Основні форми:

- Комп'ютерне тестування
Включає запитання з усього вивченого модуля. Завдання орієнтовані на:
 - ✓ Визначення рівня розуміння ключових понять і взаємозв'язків.
 - ✓ Оцінку швидкості та точності відповідей.
- Фронтальне опитування
Включає серію запитань до всіх студентів за основними темами модуля. Може проводитись у форматі:
 - ✓ Усного опитування.
 - ✓ Відповідей за білетами.

Підсумковий контроль оцінює результати вивчення дисципліни загалом та проводиться у формі заліку.

Студент допускається до заліку з певної дисципліни, якщо він до початку підсумкового контролю ліквідував заборгованість з усіх видів робіт, передба-

чених робочою навчальною програмою на семестр з цієї дисципліни.

Студент не допускається до заліку, якщо він «неатестований» або має незадовільні оцінки з даної дисципліни.

Якщо студентом пропущено з поважних причин за семестр більше 50 % теоретичних і практичних занять з конкретної дисципліни, то він може бути атестованим з цієї дисципліни після опрацювання і здачі пропущених тем.

Основні форми:

- Комп'ютерне тестування

Комплексні тести, що охоплюють увесь зміст дисципліни:

- ✓ Перевірка теоретичних знань.
- ✓ Оцінка вміння застосовувати знання на практиці.

- Фронтальне опитування

Завдання студентам під час підсумкового контролю:

- ✓ Відповіді на питання з усього курсу.
- ✓ Можливість довести глибоке розуміння дисципліни.

Ці види контролю спрямовані на забезпечення всебічної оцінки знань і вмінь здобувачів освіти, сприяючи їх підготовці до реальних виробничих умов.

10.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів з дисципліни Насінництво і селекція здійснюється за національною чотирибальною шкалою.

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» («5»)	здобувач фахової передвищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
«Добре» («4»)	здобувач фахової передвищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
«Задовільно» («3»)	здобувач фахової передвищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно.
«Незадовільно» («2»)	здобувач фахової передвищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Донець М.М. Насінництво з основами селекції, Навчальний посібник.-К., НМЦ, 2007.-337с.
2. Молоцький М.Я. та ін.. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин. – К.: Вища освіта, 2006.- 463с.
3. Молоцький М.Я. Селекція та насінництво польових культур / Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І. Практикум. – Біла церква, 2008. – 192с.
4. Основи селекції польових культур на стійкість до шкідливих організмів / [Кириченко В.В., Петренкова В.П., Черняєва І.М. та ін.]; за ред. В.В. Кириченка та В.П. Петренкової.- Х.: Ін-т рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, 2012. – 320с.

ДОПОМІЖНА

1. Орлюк А.П. Теоретичні основи селекції рослин Херсон : Айлант, 2008. – 572 с.
2. Спеціальна селекція і насінництво польових культур / [Рябчун Н.І., Єльніков М.І., Звягін А.Ф. та ін.]; за ред. В.В. Кириченка .– Х.: Видавництво Харків, 2010. – 462с.
3. Чекалін М.М. Генетика і селекція окремих культур / М.М. Чекалін, В.М. Тищенко, М.Є. Баташова: навч. посібник. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. – 368с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний веб-сайт ВСП «Охтирський фаховий коледж СНАУ»
<https://repo.ocsnau.net/view/subjects/>
2. <http://plant.gov.ua/uk/rubriki/selekcija-ta-nasinnictvo>
3. <http://pidruchniki.ws/>

12. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика викладання дисципліни забезпечує ефективну організацію навчального процесу, враховує активність здобувачів, підтримує академічну доброчесність і сприяє формуванню відповідального ставлення до навчання.

- Присутність здобувачів освіти на лекційних, практичних заняттях є **обов'язковою**.
- Викладач веде облік присутності на кожному занятті.
- У разі пропуску заняття без поважної причини студент втрачає право на автоматичний допуск до наступних контрольних заходів, а пропущений матеріал повинен бути опрацьований та захищений у визначений викладачем термін.

Активна участь у дискусіях, групових проектах, виконанні практичних завдань та аналізі кейсів позитивно впливає на підсумкову оцінку.

Викладач враховує активність під час оцінювання якості навчання, зокрема:

- Висловлення обґрунтованих думок.
- Пропозиції альтернативних підходів до вирішення задач.
- Участь у позакласній діяльності (наукові конференції, круглі столи).

Під час занять здобувачі повинні дотримуватись дисципліни, ввічливо ставитись до викладача та одногрупників.

Недопустимі:

- Спізнення без поважної причини.
- Розмови, що заважають навчальному процесу.
- Будь-які форми агресії або неповаги.

Використання мобільних телефонів, планшетів або інших пристроїв дозволено лише за погодженням із викладачем для виконання навчальних завдань.

У разі порушення цієї вимоги викладач має право вилучити пристрій на час заняття або знизити оцінку за активність.

Завдання, які не були виконані вчасно, мають бути подані у визначений викладачем термін із відповідним зниженням балів (до 10-20% від загальної оцінки завдання).

Здобувачі, які мають обґрунтовані причини (хвороба, форс-мажор), можуть погодити перенесення дедлайнів із викладачем заздалегідь.

Захист практичних робіт здійснюється у встановлені викладачем строки.

Роботи, не захищені у визначений час, оцінюються з пониженням балів або не зараховуються.

Ліквідація академічної заборгованості можлива протягом двох тижнів після закінчення семестру.

Якщо здобувач не ліквідує заборгованість у визначений термін, він не допускається до підсумкової атестації.

Усі навчальні матеріали, роботи та завдання перевіряються на дотримання академічної доброчесності.

Порушення академічної доброчесності, включаючи списування, плагіат або використання заборонених матеріалів, тягнуть за собою: анулювання результатів роботи; обов'язкове повторне виконання завдання.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється відповідно до чинних нормативних документів і охоплює такі види діяльності:

Усні повідомлення: оцінюється чіткість, аргументованість та повнота відповіді.

Практичні завдання: враховуються правильність виконання, самостійність та застосування теоретичних знань.

Аналіз літератури: оцінюється якість рефератів, доповідей, оглядів наукових праць.

Самостійна робота: перевіряється відповідність завдання вимогам, глибина аналізу та самостійність.

Тестові завдання: оцінюються точність відповідей, дотримання часу виконання.

Списування під час контрольних робіт, іспитів, тестів заборонено.

Роботи, що містять ознаки плагіату, повертаються на доопрацювання або анулюються.

Систематичне порушення правил поведінки, пропуски занять або недотримання академічної доброчесності може вплинути на підсумкову оцінку та участь здобувача в атестації.

Політика викладання дисципліни забезпечує справедливість та прозорість оцінювання, сприяє розвитку професійної відповідальності здобувачів освіти та формуванню навичок, необхідних для їх майбутньої професійної діяльності. Усі здобувачі освіти зобов'язані ознайомитися з цими правилами на початку курсу та дотримуватись їх протягом навчання.